
SZÖVEGÉRTÉS-SZÖVEGALKOTÁS „A”

1–2. ÉVFOLYAM

OLVASÁS

EGERESKÖNYV – BETŰTANULÁS SZÓFEJLESZTÉSSEL

MINTAMODULOK AZ EGERESKÖNYV ALKALMAZÁSÁHOZ

SZÓBÖNGÉSZŐ OLVASÓLAPOK

Készítette: Kutiné Sahin-Tóth Katalin

<p>A MODUL CÉLJA</p> <p>IDŐKERET</p> <p>AJÁNLOTT KOROSZTÁLY</p> <p>MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK</p>	<p>Az értő olvasás technikai elsajátítása a szavak jelentéstartalmának megfigyelésével.</p> <p>Egy vagy két tanítási óra (45–90 perc)</p> <p>6-8. év</p> <p>Tágabb környezetben: NAT 2003: Magyar nyelv és irodalom</p> <ul style="list-style-type: none"> – Olvasás, írott szöveg megértése, – A tanulási képesség fejlesztése, – Ismeretek az anyanyelvről <p>Szűkebb környezetben: Az írott információ megértését előkészítő programok:</p> <ul style="list-style-type: none"> – napi képességfejlesztő tevékenységek : ritmus és mozgás, téri orientáció, mesehallgatás, fonéma felismerése hallás után – könyves környezet az érdeklődés felkeltésére <p>Ajánlott megelőző tevékenységek:</p> <ul style="list-style-type: none"> – az érdeklődés felkeltése az írott szöveg tartalmának megfejtésére, – tájékozódás képes- és mesekönyvek tartalmának megismerésében, – hangfelismerési gyakorlatok utánzással, majd önállóan a szó kimondásának segítségével. <p>Ajánlott követő tevékenységek:</p> <ul style="list-style-type: none"> – a tanult betűk felismerése szöveggörnyezetben, – szóalkotási gyakorlatok a tanult betűkkel, – szóolvasás az írott szövegrészek (szavak) – betűtanulás ütemének megfelelő – értelmének megfejtésére
<p>A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A hallási és látási megfigyelőképesség fejlesztése a beszédhangok és betűk megfeleltetésére. – A betűk szavakká rendezése a szó jelentésének megértésével. – Szóképzés, szóformálás, szófejlesztés a betűk cseréjével. – Szó- és szövegolvasás. – Az olvasottak értelmezése, alkalmazása beszédhelyzetben.

AJÁNLÁS

Az olvasás tanulása a gyermeki felfedezés, megismerés útját követi. Olyan készség megszerzéséről van szó, melynek segítségével egész életére szóló tanulási lehetőséghez jut az iskolakezdő kisdíák. Nem mindegy tehát, hogy sikerek vagy kudarcok kísérik e készség megszerzésének folyamatát. Ha a kisgyermek érdeklődését, kíváncsiságát felkeltettük az írott információk megfejtése iránt, értelmet nyer az olvasás technikájának elsajátítása. Erre az értelem által vezérelt motivációs bázisra építhetjük fel az olvasástanulás metodikáját.

Bruno Bettelheim, bécsi születésű (1903) gyermekpszichológus és pszichoanalitikus a következőket írja „A mese bűvölete és a bontakozó gyermeki lélek” című könyvében: „A készségek megszerzése, beleértve az olvasást is, értékét veszti, ha annak, amit olvasunk, nincs jelentősége életünkben.”

A modulban a fenti gondolattól vezérelve építettük fel az olvasás technikai elsajátításának folyamatát. E szerint az olvasni tanuló kisgyermeket a rövidebb, majd hosszabb szavak segítik a hang- és betűkapcsolás - cseppet sem könnyű módjának - felfedezésében, alkalmazásában.

A betűtanulás során nem találkozunk a kezdő olvasó értelmetlen betűkapcsolatokkal, tehát minden szó, amit már el tud olvasni, értelmezhető, szöveggörnyezetbe helyezhető.

A betűtanulás didaktikai szempontból átgondolt, fokozatokra épülő lépésekre bontott. A megismerés útja a hangok felismerésével, majd tiszta artikulációjával kezdődik. Ez a hang és betű egyeztetésének alapfeltétele. A betűjel bemutatása után a betű felismerése, a szavakban való felfedezése vezet az új betűvel való olvasáshoz. A didaktikai lépések játékos feladatokba ágyazva segítik az olvasástanulást. A tanulás folyamatában és ütemezésében az egyéni képességekhez való alkalmazkodás az iránymutató. Így érhető el, hogy az iskolakezdő kisgyermek hasznosíthassa az olvasás területén már meglévő képességét (tudását), és ne kényszerüljön olyan lépések elvégzésére (pl.: hangfelismerés), melyeknek már birtokába jutott.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Módszertani útmutató az „Egereskönyv” alkalmazásához

Szöböngésző olvasólapok

Ajánlott taneszközök (Alapozó szakasz eszköztára - sulíNova) a differenciált fejlesztéshez

Tanulói – tanítói eszközök: betűkártyák, korongok

Tanítói Kincseslád – Raabe Kiadó

ÉRTÉKELÉS

Az olvasástanulás minden mozzanata tanulói tevékenységre épül. A gyermek munkájának figyelemmel kísérése közben a tanító elsősorban gesztusokkal, személyre szóló dicsérettel, tanácsokkal, útmutatásokkal, figyelemfelhívással értékeli. Fontos azonban a korai önértékelés gyakorlatának bevezetése is azért, hogy a kisgyermek meg tudja ítélni saját teljesítményét, sikerét, kudarcát. Javasoljuk, hogy a részfeladatok megoldása után legyen lehetősége arra, hogy ellenőrizze saját munkáját és annak eredményeképpen (pl.: színezéssel, pontozással, rajzzal) jutalmazhassa önmagát. Természetesen a sikerhez a tanító pontos és egyértelmű feladatadása, útbaigazítása szükséges.

Az iskolakezdő gyermek haladásáról a tanító – saját értékelési módszere szerint – írásbeli tájékoztatást ad a szülőknek. A kezdő szakaszban az értékelés alapja nem lehet a tárgyi tudás (pl.: bizonyos betűk ismerete vagy tévesztése), sokkal inkább az iskolai élethez való alkalmazkodás mértéke, a fejlődés állomásai, az önállóság alakulása, a közös munkában való részvétel, a tanítóval, társakkal való kapcsolat kiépülése.

VÁZLAT

A vázlat a **kisbetűk** tanításának egy lehetséges változatát mutatja. Alkalmazható minden kisbetű, vagy párban megjelenő (pl.: a,á; z, zs) kisbetűk tanítására. A metodikai lépések célja megegyezik, de a cél eléréséhez vezető út más-más lehet attól függően, hogy a kisgyermek felkészültsége a betűismeret tekintetében milyen mélységű és mértékű.

A felkínált tevékenységek lehetőséget adnak a válogatásra, a gyermek haladási üteméhez való alkalmazkodásra. Az általunk szürkével jelölt mezők egy lehetséges bejárési útvonalat jelölnek, amely a szükségleteknek megfelelően tetszés szerint alakítható, megváltoztatható.

A feldolgozás menetében A)- B)-C) jelzéssel térünk ki a differenciálás lehetőségeire.

LÉPÉSEK, TEVÉKENYSÉGEK	KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK	CÉLCSOPORT / A DIFFERENCIÁLÁS LEHETŐSÉGEI	TANULÁSSZERVEZÉS		ESZKÖZ/ FELADAT/ GYŪJTE MÉNY
			MUNKAFORMÁK	MÓDSZEREK	
I. Hangkeresés, hangszámlálás.					
1. A hang és betűtanulásra alkalmas téma, szókészlet kiválasztása: képek, műalkotás, zene, drámajáték felkínálása a választott témáról való beszélgetés elindítására (pl.: erdő, az erdő állatai, az erdő hangjai, tájékozódás)	Befogadás, saját élmény társítása, aktív szókinccs mozgósítása, gondolatok kifejezése a témáról.	Teljes csoport, valamint a nehezebben megnyilatkozó, szerény szókinccsel rendelkező gyermekek Differenciálás a formai megoldások (képek, műalkotások, stb.) változtatásával.	Frontális, Csoportban végzett egyéni munka	Bemutató, beszélgetés, közös játék	Tárgyak vagy tárgy - képek zenei anyag Dia, video vagy digitális anyag bemutatása
2. Képek (tárgyak) megnevezése, a tanulásra kiválasztott betű hangjának felismerésére. A hangzó felismerése hallás útján. A hangzó helyének megállapítása a szó többszöri kimondásával.	Megfigyelőképesség, fonémahallás, azonosítás és megkülönböztetés, hangok sorrendjének érzékelése	Teljes csoport. Egyéni, személyre szabott fejlesztés a tiszta hangzóéjtés minőségének megfelelően.	Frontális és differenciált munkában, tanító-gyermek közvetlen kapcsolatban	Személyes meghallgatás után egyéni korrekció	Tanítói modell
3. Hangok számlálása a kép nevének kimondásakor. Hangok számának jelölése korongokkal. A kiválasztott hang helyének jelölése színezéssel.	Hangok megkülönböztetése, fonémahallás fejlesztése. Az írott szöveg balról jobbra való haladási irányának követése.	Teljes csoport. A bizonytalan fonémahallással rendelkezők egyéni fejlesztése	Egyéni munka	Tanulói tevékenység (korongozás) folyamatos segítségnyújtással	Tárgyképek korongok

II. Betűfelismerés, betűkirakás, betűkeresés

1.	A tanulandó betű kiválasztása a szóban (kép nevében), kiemelés betűkártyán. A betű formájának megfigyelése. A betű és a hang azonosítása.	Megfigyelőképesség formafelismerés azonosság és különbözőség felismerése. Tiszta hangzójtés.	A már olvasó tanulók kivételével teljes csoport.	Frontális irányítás- sal végzett egyéni tevékenység	Bemutató, irányított megfigyelés, beszámolás a tapasztala- tokról	Betűkártya
2.	A tárgykép nevének kirakása korongokkal és a tanult betűkkel. Az új betű helyének megállapítása. Hasonló szavak keresése a fonémahallás segítségével: pl.: erdő, mező, fenyő – szóban (a szavak leírása nélkül).	Megfigyelőképesség, a hang és betű azonos- ságának felismerése			Bemutató, megfigyelés, megbeszélés, szógyűjtés	Tárgykép neve (táblai megjeleni- téssel, vagy fólián), betűkártyák, ko- rongok
3.	Az új betű felismerése betű és szókörnyezetben	Megfigyelőképesség, formafelismerés, hang és betű azonosítása	Minden tanuló számára differenciált szóanyag		Felfedezés, rátalálás betű- és szövegkör- nyezetben	A betűk, szavak, szövegek megjeleni- tése táblán Könyv, nyomtatott szöveg.

III. Szóolvasás, szófejlesztés, szóformálás, olvasás

1.	Szóalkotás az új betűvel. A szavak értelmezése, alkalmazása beszédhelyzetben.	A betűk szavakká rendezése, szavak értelmezése	Teljes csoport	Csoportmunka vagy kooperatív páros munka	Tanulói tevékenységBeszélgetés,	Betűkártya, nyomtatott taneszköz, szövegek
2.	Szófejlesztés ismert betűk felhasználásával. Az új szó alkalmazása beszédhelyzetben.	Olvasási képesség 2-3 és több betűből álló szavak olvasására. Az olvasottak értelmezése.	Az olvasási technikában még bizonytalan csoport. Az olvasásban jól haladók csoportja	Csoportmunka, vagy kooperatív páros munka Egyéni munka	Tanulói tevékenység önállóan és segítséggel. Szókincs-bővítés, drámajáték.	Betűkártya, nyomtatott szövegek Rajzos ábrázolás
3.	A szavak átalakítása betűcserékkel, új szavak olvasása, alkalmazása beszédhelyzetben.		Biztos betűismerettel olvasók csoportja			
4.	Az ismert betűkkel alkotott szavak olvasása. Az olvasottak értelmezése, mondatalkotás az olvasott szavakkal. Rövid mondatok olvasása, értelmezése, a mondatban megfogalmazott gondolatok kiegészítése, folytatása.					

A FELDOLGOZÁS MENETE

Az alábbi részletes leírás célja elsősorban egyféle minta bemutatása, nem „a szabály” megalkotása. A pedagógus legjobb belátása szerint dönthet a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

A betűtanítás módszertani lépéseinek részletes bemutatásához a „r” betű ismertetését választottuk (tankönyv 14 – 15.old.). Eddig tanult betűk: a á o ó í l . A szóolvasásnál – a kezdő olvasók esetében – csak ezekre a betűkre támaszkodhatunk. A gyorsabban haladók, betűismerettel rendelkezők, illetve a már olvasók számára differenciált feladatokat kínálunk (A) , B) , C) , ...), melyek párhuzamosan is feldolgozhatók. A felfedezésre és tanulói tevékenységekre épülő olvasástanulás az alábbi szakasz taneszköz csomagjának Betűzgető - szókitaláló (Sulinova) című tankönyvére épül. A módszertani lépésekhez a tankönyv ikonokkal jelzett feladatai csatlakoztathatók.

I. HANGKERESÉS, HANGSZÁMLÁLÁS

Az osztály érdeklődésének, motiváltságának megfelelően választható tevékenységek

A hangkereső, hangfelismerő feladatokat a kezdő olvasóknak szánjuk. Akik már járatosak a betűismeretben illetve az olvasásban, nincs szükségük erre, azonban a hangok tiszta ejtését minden kisgyermeknél figyelemmel kísérjük.

1. A HANGFELISMERÉSHEZ SZÜKSÉGES SZÓANYAG KIVÁLASZTÁSA, AKTIVIZÁLÁSA

TANÍTÓI TEVÉKENYSÉG	TANULÓI TEVÉKENYSÉG
<p>A) Képek bemutatása: répa, szilva, paprika, uborka, őzike, alma, zsiráf, törpe, szőlő, mókus, paradicsom, körte</p> <ul style="list-style-type: none"> – Nevezd meg a képeket! – Mi jut eszedbe róla? – Válassz a képek közül! Mutasd be! 	<p>Megnevezik a képeket, a kérdések alapján beszélgetnek a képekről.</p> <p>Pl.: törpe - A mesében hét törpe szerepel. Legyen ő Vidor. – Mindig vigyorog, sohasem bánatos, vidám a tekintete.</p>
<p>B) – Rendezd a képeket! Melyik képet tennéd egy csoportba? Miért?</p> <ul style="list-style-type: none"> – Adj nevet a csoportoknak! Mutasd be a csoportokat! 	<p>A képeket választott szempont szerint csoportosítják. Pl.: állatok, zöldségek, gyümölcsök. Gyümölcsök: szilva, alma, szőlő, körte – mind ősszel érnek, sok vitamint tartalmaznak, megmosás után nyersen fogyasztjuk.</p> <p>A mondatalkotást nehezítjük azzal, hogy mindig több szót kell a mondatba helyezni. Párosan is megoldhatják a feladatot, egymásnak egyre nehezebb szempontot adva. Pl.: törpe – mókus ; A vidám törpe találkozott az erdőben egy mókussal.; őzike – paprika ; „Az őzike nem szereti a paprikát.”</p>
<p>C) – Alkoss olyan mondatot, amelyben 2 (3-4) kép neve szerepel!</p> <ul style="list-style-type: none"> – Alkoss olyan mondatot, amelyben a táblán szereplő összes állat benne van! – Nevezd meg 2 (3 – 4) képet! Társad mondjon olyan mondatot, amelyben a felsorolt képek neve benne van! 	

2. A „R” HANG FELISMERÉSE HALLÁS ÚTJÁN, A HANG HELYÉNEK KERESÉSE A SZAVAKBAN

TANÍTÓI TEVÉKENYSÉG	TANULÓI TEVÉKENYSÉG
<p>– Hallgassátok meg a mondókát! Mondjátok velem! Mondóka: Répa, retek, mogyoró, Korán reggel ritkán rikkant a rigó. Bemutató: halkán, egyre hangosabban, lassan, egyre gyorsabban „r” hang kiemelése – tiszta hangoztatás - tanítói minta</p>	<p>A mondókát meghallgatják, majd egyre többen ismétlik a tanítóval együtt.</p>
<p>A) – Figyeld a szavakban a „r” hangot! Ha meghallod, tapsolj! A tanító szavakat sorol, pl.: rózsza, farkas, ribizli, eper, lapát, repülő, lepke, roller, alagút, felhő – a szavak megválasztásánál a „r”hang különböző helyen történő előfordulása legyen az iránymutató, illetve – a hasonló hangzás megkülönböztetése érdekében – változassuk „l” hanggal alkotott szavakkal.</p>	<p>Hallás után döntik el a hang előfordulását, ezt tapssal jelzik.</p>
<p>B) Válogasd ki azokat a képeket, melyeknek nevében a „r” hangot hallod! Színezéssel jelöld a tankönyvben!</p>	<p>A szavakat csendes verbalizálással kimondják, majd a kiválasztott képet színezik (bekarikázzák). (14.o.1.fel.)</p>
<p>C) A szavak hangjait korongokkal jelöltük.(tankönyv 2. f.)</p> <p>– Színezd ki azt a korongot, amelyik helyén a „r” hangot hallod!</p>	<p>A szavakat csendes verbalizálással kimondják, hangjait felsorolják, majd a „r” hang helyén lévő korongot kiszínezik.</p>

2. SZAVAK KIRAKÁSA KORONGOKKAL ÉS BETŰKKEL	
TANÍTÓI TEVÉKENYSÉG	TANULÓI TEVÉKENYSÉG
<p>A) Betű bemutatása betűkártyán: „r” – kiejtés</p> <ul style="list-style-type: none"> – Figyeld meg a betű mértét, formáját! Mihez hasonlít? – Színezd ki a „számítógéped billentyűzetén” – a tankönyvben – a „r” betűt! <p>Ezentúl már ismerős lesz! Emeld ki a betűkártyák közül!</p> <ul style="list-style-type: none"> – Hány hangból áll a szó: rák? – Tegyéél ki ugyanannyi korongot! – Melyik betűt ismered már? – „á” – Cseréld ki betűkártyára! – Megismertük a „r” hang betűjelét is! Cseréld ki a betű helyén álló korongot betűre! <p>Szavak kirakása az ismert betűkkel: a,á,o,ó,i,í,l,r</p> <ul style="list-style-type: none"> – óra, orr, ár, ír, író, rá, arra – Mit jelentenek a szavak? Magyarázd meg! – Alkoss mondatot a szavakkal! <p>B) Szavak kirakása a tanult betűkkel: a,á,o,ó,i,í,l,r</p> <p>Ezt a feladatot a részleges betűismerettel rendelkező gyermekeknek szánjuk. Az általuk kirakott szavakat célszerű a kezdő olvasók csoportjával (A) elolvasatni, így egymástól tanulva, fenntartható a motiváció az olvasás iránt.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Találj ki olyan szavakat, amelyeket ezekkel a betűkkel ki lehet rakni! – Mutasd meg társadnak a kirakott szavakat! Olvassátok el közösen! <p>C) Szavak kirakása betűkorlátozás nélkül:</p> <p>A feladatot az olvasni tudó gyermekeknek szánjuk. A feltételek szerint alkotott szavak gyűjtésével és kirakásával szókincsüket, helyesírásukat és szövegértő képességüket fejlesztjük.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Rakj ki betűkártyákkal olyan szót, amelyikben a szó elején (végén, belsejében) találsz meg a „r” betűt! – A feladat további nehezítése: -pl.: csak állatneveket; hónapok nevét; számok nevét; zöldségeket; gyümölcsöket; színeket rakj ki „r” betűvel! 	<p>Beszámolás a megfigyelésekről.</p> <p>Az új betű billentyűjének színezése.(3.f.)</p> <p>Betűkártya kikeresése.</p> <p>Szókirakás korongokkal és betűkártyákkal a padon. (4.f.)</p> <p>A feladattal dolgozó csoportja tanítói irányítással, közösen rakja ki a szavakat betűkártyákkal.(6. f.)</p> <p>Beszélgessenek a szavak jelentéséről, majd mondatokat alkotnak.</p> <p>Önálló, kreativitást fejlesztő feladat, alkalmat ad a szóalkotásra: pl.: lóra, rolli, ráír, ára, róla.</p> <p>Párokban további szavakat raknak ki és olvasnak. Minden szót értelmeznek, mondatba foglalják.</p> <p>Az olvasók csoportja önálló szókirakást végez az adott feltételekkel. A kirakott szavak közül választhatnak bemutatkozásra, bemutatásra szavakat – drámajáték formájában.</p> <p>A másik két csoport tagjai figyeljék, hogy a választott szavak megfelelnek-e az adott feltételeknek.</p>

3. AZ ÚJ BETŰ FELISMERÉSE BETŰ-, SZÓ- ÉS SZÖVEGKÖRNYEZETBEN

TANÍTÓI TEVÉKENYSÉG	TANULÓI TEVÉKENYSÉG
<ul style="list-style-type: none"> – Keresd „r” betűket a mozaikképben! Színezd! – Keresd „r” betűket a mesekönyv szövegében! – Keresd olyan szavakat, melyekben „r” betű van! (olvasás nélkül illetve olvasással) 	<p>Mozaikképben „r” betűket színeznék (5.f.) A tankönyv 10. feladatában, vagy az osztálykönyvtárból tetszés szerint választott könyvben betűkeresés.</p>

III. SZÓOLVASÁS, SZÓFEJLESZTÉS, SZÓFORMÁLÁS, OLVASÁS

1. SZÓALKOTÁS, ÉRTELMEZÉS

A szavak változására irányítjuk a gyermekek figyelmét. Először képhez kapcsoljuk az ismert betűkből alkotott toldalékot, majd értelmezzük, mondatba foglaljuk a szót. A toldalékolás több változatát is kipróbálhatjuk, így a szó mondatbeli szerepére, a beszédhelyzethez illeszkedő végződés alkalmazását tudatosítjuk.

- Találd ki a szót! (7.f.) Mondj vele mondatot! – asztalra, ágról, padra
- Alkoss szavakat a kiválasztott betűkkel! Egy betű többször is szerepelhet a szóban! (8. f.)

Képek nevéhez ismert betűkből alkotott toldalékot illesztenek, majd értelmezik, mondatot alkotnak a toldalékos szóval.
Szavakat összerakása adott betűkkel.

2. SZÓFEJLESZTÉS

TANÍTÓI TEVÉKENYSÉG	TANULÓI TEVÉKENYSÉG
<p>Szófejlesztésen a szavak betűszámának növelését értjük, mellyel újabb szavakat alkotunk. Az ismert betűkből kirakott szavakhoz újabb betűket illesztünk úgy, hogy más szót kapjunk. Pl.: ír, író; ár, ára;</p> <p>A) – Alkoss szavakat a kiválasztott betűkártyákból! Pl.: ló, ól, óra – Tegyel hozzá betűket úgy, hogy újabb szót kapj! Pl.: lóra – lóról; ólra - ólról; órára - óráról – Alkoss mondatot a kibővített szavakkal!</p> <p>B) – Addig hosszabbítsd betűkkel a szót, ameddig új szót tudsz alkotni! Pl.: orr – orra – orrára – orráról ; olló – ollóra – ollóról – Ki tud hosszabb szót alkotni?</p> <p>A szófejlesztés akár versenyszerűen is végezhető: A feladatot a betűfelismerésben jártas, gyorsabban haladó gyermekeknek ajánljuk, ezért megengedhető, hogy a szófejlesztéshez az általuk ismert betűket használják: pl.: óllóval – óllókról</p> <p>C) Keress olyan szót az erdővel kapcsolatban, melynek végéhez „-ra – re – ról – ről – tól – től” végződést tudsz illeszteni! Használd az új szót beszélgetés közben! Pl.: ágra, etetőre, mókusról, őzikéről, erdőtől, rókától</p> <p>Az olvasás technikai kivitelezésében biztos gyermekek figyelmét a todalékolt szavak értelmezésével, mondatbeli változásával a beszélt nyelv sajátosságaira irányítjuk. Tapasztalatot szereznek a végzések szavakhoz illesztésében.</p>	<p>Szókirakással a folyamatos olvasás technikáját gyakorolják. A olvasott szavakat minden esetben értelmezik.</p> <p>Szóalkotás és szófejlesztés önállóan, tetszés szerinti betűválasztással. Egyéni vagy páros tevékenység betűkártyák használatával.</p> <p>- Szógyűjtés az erdőről, - szavak hosszabbítása todalékkal, - mondatalkotás a todalékos szavakkal, - összefüggő beszéd a témáról a todalékos szavak helyes alkalmazásával.</p>
<h3>3. SZÓFORMÁLÁS</h3> <p>Szóformáláson a szavak betűsorrendjének változtatását, betűcseréket, szavak új szavakká való kapcsolását értjük. Csak olyan esetekben, amelyek szavakból új szavak alkotását teszik lehetővé.</p> <p>A tanító felkínál néhány lehetőséget új szavak alkotására, majd a gyermekek kreativitására bízva a további szókeresést. Pl.: ár – ér – ír ; rá – ró – rí; óra – ára; lila – lali; olló – álló; ráír; rááll.</p>	<p>Először tanítói irányítással, majd a fejlettség szerint önállóan (vagy páros munkában) formálják a szavakat. Betűkártyákkal kirakják, mondatban helyezik.</p>

4. OLVASÁS

TANÍTÓI TEVÉKENYSÉG	TANÁRI TEVÉKENYSÉG
<p>Az olvasás gyakorlása a tanult betűkkel a fejlettségnek megfelelő szinten és szövegben. A szavakat akkor mondják ki a gyermekek, amikor már magukban, vagy halk verbalizálással elolvasták és értelmét megfejtették.</p> <p>A) – Szavak olvasása a tanult betűkkel. B) – Szókapcsolatok, rövid mondatok olvasása a tanult betűkkel. C) – Szövegolvasás (vers, mondóka, szólás-mondás) némán, majd a szöveggel való ismerkedés után hangosan.</p>	<p>A haladási tempóhoz mért differenciált szöveg olvasása: (tankönyv 10. feladat)</p> <p>A) orr – orra – orrára – orráról B) író lali; álló óra; ili a lóról ír. C) répa, retek, mogyoró, korán reggel ritkán rikkant a rigó</p>

Egereskönyv – Szöbögésző olvasólapok

Készítette: Kutiné Sahin-Tóth Katalin

Ajánlás az olvasólapok felhasználásához

„A készségek megszerzése, beleértve az olvasást is, értékét veszti, ha annak, amit olvasunk, nincs jelentősége életünkben.”(Bruno Bettelheim)

Az **Egereskönyvből** olvasni tanuló első osztályosok azon munkálkodnak, hogy betűismeretük birtokában felfedezzék, megfejtsék a szöveg alkotta szavak jelentését. **A szövegértés motiválja az olvasást, akkor teljesedik ki, amikor a szöveg minden szava jelentőséget nyer.**

Az olvasás technikai elsajátítása ezt a motivációt igyekszik kihasználni azzal, hogy értelmetlen betűkapcsolatokat sohasem kínál olvasásra. Tehát – a meglehetősen nehéz - összeolvasás problémájának megoldását a betűkapcsolásokkal létrehozott szavak értelmének felfedezése segíti.

A **Szóböngésző** olvasólapokat az **Egereskönyvvel párhuzamos olvasásra ajánljuk**. A válogatásban való szókeresés alkalmat ad az olvasni tanuló kisiskolásnak arra, hogy a tanult és ismert betűkkel szavakat fedezzen fel és azokat elolvassa. Ahogy a betűk megismerésében halad, úgy éri el, hogy a számára felkínált vers, mondóka, dal vagy egyéb szöveg teljes tartalmát megismerje.

Mindeközben látja a teljes szöveget, meggyőződik arról, hogy a szöveg szavaiból mennyit tud már elolvasni. **A szövegértés igénye az olvasás első pillanatától természetessé válik.**

Az olvasólapok tartalma, tervezése és szerkesztése a fenti igényeket kívánja szolgálni. Megjelennek a tanult betűk, majd a válogatott szövegben a betűtanulás sorrendjének megfelelően előfordulnak olyan szavak, melyeket már el tud olvasni a kisgyermek. Ezeket a szavakat kezdetben (1-15 lap) kiemeltük, a későbbiekben – bővebb betűismeret birtokában – a gyermek maga keresi meg. A versekben természetesen kevés az olyan szó, amelynek betűi megfelelnek az olvasástanulás ütemének, sőt, a szavak rendszerint ismétlődnek, de éppen ez motiválja arra az olvasni tanulót, hogy böngésszen, keressgéljen, melyik szó jelentését tudja még megfejteni. Az olvasásra kínált szövegtartalom magában rejti a differenciálás széles lehetőségét, amit a tanító tanítványai ismeretében és ötletgazdagságának megfelelően, saját jól átgondolt döntése alapján tehet meg.

Az olvasólapokon népi mondások, neves költők gyermekeknek írt versei között találunk játékokból (pl.:1., 5., 25. lap), mesékből (pl.: 6. lap) vett ismert fordulatokat, melyek a szóolvasáson kívül a kommunikációs képesség fejlesztésére, az emlékezet előhívására, élmények felidézésére, játékokra inspirálnak. Megjelennek továbbá a tanult betűkkel felépített

szókapcsolatok, melyek mondatok alkotására, szókincsbővítésre (pl.: 7., 16., 22.), történetek kitalálására, a képzelet, fantázia megmozgatására alkalmasak (pl.: 12., 13., 18. lap).

A gyűjtemény a betanulás sorrendjének megfelelően készült, de felhasználásának sokoldalúságát a betűtanulás bármely szakaszában érdemes kihasználni. Ugyanis egy újabb betű tanulásakor is újra visszatérhetünk az előző oldalakra és kikerestethetjük a gyermekekkel, azokat a szavakat, amelyeket a kiemelt szavakon kívül még el tudnak elolvasni. Ezeket érdemes jelölni, mert a többszöri visszatérés eredményeként lassan eltűnnek azok a szavak, amelyek jelentését még nem sikerült megfejteni. Így valamennyi olvasólap bármelyik betű tanulásakor – beleértve a nagybetűket is - használható.

A szókeresésnek azonban meg kell előznie egy igen fontos módszertani lépést, a szöveg élményszerű befogadását. Mielőtt elindul a böngészés, érdemes változatos módszerekkel szövegélményhez juttatni a gyermekeket azzal, hogy eljátsszuk, mozgással, rajzzal megjelenítjük, elszavaljuk, elmondjuk a választott szöveget, kitérünk tartalmára, előfordulására, ritmusára, érdekességeire. Szerencsés, ha a versikét, mondókát már ismeri a kisgyermek. **Ezzel mintegy felkeltjük az érdeklődést a szöveg önálló olvasása iránt, az olvasás technikai tudását mindenkor a szövegértés szolgálatába állítjuk.**

Az olvasólapok nem pótolják azt a törekvést, hogy a kisdíák minél előbb saját könyveihez nyúljon és olvasson!

a á i í o ó
l

Lovasok

Tripp-trapp, tripp-trapp.
Fekete **ló**, fehér **ló**.
Baljós az ég, vihar**ló**!
De **a** két **ló** beleva**ló**,
fehér **ló** és fekete **ló** –
süvít **a** szél: futnak!
Kisüt **a** nap: futnak!
Tripp-trapp. Tripp-trapp.

Varró Dániel

Komámasszony, hol az **olló**?

Fiúk, lányok

Repülőt gyárt Jani, Feri,
Köszörül, kitalál.

Ide áll, oda áll.

Sátrat épít Jani, Feri,
Kalapál, kiabál.

Kicsi Kata nézegeti,
Ide áll, oda áll.

Varrogat a Teri, Bözsi,
Jár a tű, a fonál.

Kicsi Laci nézegeti,
Ide áll, oda áll.

Főzöget a Teri, Bözsi,
Van ebéd, tele tál.

Kicsi Laci beleszagol,
Ide áll, oda áll.

Weöres Sándor

Áll a baba, áll, mint a gyertyaszál.

a á i í o ó
l r

Macskazene

Zimm, zumm,
zenekar,
kesze-kusza
hangzavar.

Húr, húr,
irkabél,
ujjam éri,
már zenél.

Síp, síp
nádisíp,
fújd a végit,
felvisít.

Dob, dob,
bőrmalac,
ha rád ütnek,
hangot adsz.

Kár, kár,
varjúék
énekelnek,
fut a nép.

Zimm, zumm,
zenekar,
én se tudom,
te se tudod,
mit akar,
ez a baj ...

**a á i í o ó
l r t**

Holló dal

Kihullott a holló tolla.

Kár.

**Mihez kezd a
Kopasz holló
már?**

**Hullott tollát
felszedi,
pókkal össze-
szöveti,
új köpönyeg
lesz a vállán,
nem is nagy a
kár!**

Szabó Era

író toll	tollal ír	tollat talált
tálaló tál	tóra lát	állatot látott

**a á i í o ó e é
l r t**

A levél

**Levél, levél,
zöld levél,
könnyű lelked
meddig él?
Él,
él,
éldegél, míg a kerge őszi szél
letép és bőszt
táncra kél ...**

Szabó Era

**... erre csörög a dió, arra meg a mogyoró
...**

a á i í o ó e é u ú
l r t

Kocsi és vonat (részlet)

Zim-zim, megy a gép, megy a gép,
Fut a sínen a kerék,
Forog a kerék.
Zum, zum, nagy az **út**, nagy az **út**,
Fekete az alag**út**,
A masina fut.

Weöres Sándor

Piros **autó**

Piros **autó** nagyon szalad.
Piros **autó**, mint **a** pipacs.
Piros **autó** ipi-apacs!
Megláttam **a** rendszámodat.

Nemes Nagy Ágnes

Hol **volt**, hol nem **volt**, az Óperenciás
tengeren is **túl**, ahol **a** kurta farkú malac **túr**
...

a á i í o ó e é u ú
l r t d

Rigórúgta **dió**

Kopog **a dió.**

Rúgja **a rigó.**

Örül **a néne.**

Szedi szegényke.

Leül **a fűre.**

Fölnéz **a fára.**

Eszeget csendben

rigó szavára.

Takáts Gyula

ide – oda

add ide

add oda

dalt dúdol

dudát talál

láda oldalára

a á i í o ó e é u ú ö ő
l r t d

Soroló (részlet)

Napocska, nevető,
tavi jég, repedő!
Puha ágy, lepedő,
teli madár-etető!

Jégcsap, csepegő,
Füsti fecske, csevegő!
Léggömb, lebegő,
simogató levegő!

Gulya, delelő,
Pulikutya, terelő,
Makrapipa, szelelő,
Hosszú vályu, betelő!

Tótfalusi István

állat erdő tető tartó itató etető

a á i í o ó e é u ú ö ő
l r t d m

Gyümölcsálmok (részlet)

Alma álma
zöld levél,
mely a csillagokig ér,
csillagok közt
úgy ragyog ...
szebben, mint a csillagok ...

Szőlő álma
harmat fűrt,
mit a Nap leánya küld,
mi nem hull le,
csak lebeg,
Irigylik a fellegek ...

Szabó Era

Erdő mellett már áll az etető.

Örömmel dalol a madár.

a á i í o ó e é u ú ö ő
l r t d m n

Ess, eső, ess

Ess, eső, ess,
minden úton ess,
csak egy **úton ne** ess.
Mező bokrosodjék,
Király lova hízzék.

Népköltés

Szalmaének (részlet)

Búbos kemence,
Ég **a** petrence **szalma**,
Ki **tudja, mi lenne**,
Jaj, hogyha **nem lenne**
Szalma,
Kislegény **aludna, aludna**,
ha **tudna**.

Hajnal Anna

a á i í o ó e é
u ú ö ő ü ű
l r t d m n

Mondóka (részlet)

Csitt, csatt, csutka, csütörtök, **kisült-e
már a sültök?**

Ha **már** **kisült a sültök,**
Én akkorát **süvöltök,**
Hogy rögtön **lecsücsültök.**

Bella István

Répa Bozsó sosem **mond csütörtököt** (részlet)

Csütörtök,
csütörtök,
megrohadt
a **sütőtök.**

Szerzek másik
sütőtököt,
sosem **mondok**
csütörtököt.

D. Szász Blaskó Márta

l r t d m n p

Pont, pont vesszőcske ...

Paripám csodaszép pej ló ...

Süss fel **nap**, fényes **nap**,
kertek **alatt a ludaim**
megfagynak.

Lepke-dal (részlet)

Apró **lepke**,
öttyöm-pöttyöm,
letelepedett egy
harmatcsöppön.

Szilágyi Domokos

repülő pille
perdülő paripa
apró póni ló

pont öt palota
puli a tóparton
pilóta parádé

l r t d m n p k

Dalocska

Így ketyeg az **óra: tiktak, jár,**
Benne egy **manócska kalapál.**
De ha **áll az óra és nem jár,**
Alszik **a manócska és nem kalapál.**

népi játék

Hát te ki vagy? (részlet)

Kavics vagyok, Vihar vagyok,
kipp-kopp, szaladok,
őrízem a titkod. emelem a kalapod.

D. Szász Blaskó Márta

kerek erdő közepén
kút körül kikandikál
róka koma rátalál

l r t d m n p k v

Mit mos?

Mit mos, **mit** mos Levél Katicája?
Pittyet, pattyot, **varrott** keszkenőket.
Ha szél **volnék**, fújdogálnék,
madár volnék, röppentenék.
Víg szívemmel, víg **lelkemmel**
téged **elvennélek**.

népi játékdal

Vásár

Van-e ködmön eladó,
Szélbe-fagyba mindig jó?
Van kis ködmön eladó,
szép hímzés **a vállán,**
Hogyha ilyet hordanék,
bizony sose bánnam.

Weöres Sándor

l r t d m n p k v b

Kánon

Tegnap éjjel **álmomban,**
rózsák nyíltak **ágyamban,**
a zöldbékák **kánonban**
énekeltek a lombban.

Jankovich Ferenc

...bal lábat a jobb után,
jobb a bal után...

Papagáj

Tarka-**barka,** csőre görbe,
Tetszeleg a kis **tükörbe...**
Csivít, csacsog, repdes **körbe,**
Csak a macska csalja **tőrbe...**

Szabó Era

l r t d m n p k v b g

Költögető

Hajnalonta engemet
gerle-galamb költöget:
jó reggelt,
jó reggelt,
mindenki már rég fölkel.

Rá a rigó: föl bizony,
gyöngyös harmatot iszom,
hű de jó,
hű de jó,
harmaton él a rigó!

Kányádi Sándor

búgó galamb
ugró kenguru
gágogó liba
rágó egér

görbe bögre
lengő lobogó
guruló labda
billeg-ballag

l r t d m n p k v b g f

Mi volnék?

Tűzben fa parazsa volnék,
Vízben puha moha volnék,
Szélben jegenyefa volnék,
Földön apám fia volnék.

Weöres Sándor

Csupavíz

Fut a fűben,
fut a falban,
kiárad, ha bőszi vihar van.

Itt egy felhő,
ott egy felhő,
csurran-csöppen az esztendő.

László Noémi

l r t d m n p k v b g f h

Három holló

Ül a havon Fújhat a szél
három holló. zúghat-búghat,
Mind a három ők a hóról
nagyothalló. nem mozdulnak.

Közepén a
fehér télnek
moccanatlan
feketéllnek.

Kányádi Sándor

Hol volt, hol nem volt, hetedhét határon is
túl élt

felhők hátán lovagol
hópihe hull a világra
fehér hóvirág virít

l r t d m n p k v b g f h
c cs

Nyelvtörő

Icipici fakatica,
facipőbe' cicafoci –
ha a cicafoci pici,
vajon milyen icipici
az a fakaticafoci?

Szabó T. Anna

Csip-csip csóka
vak varjúcska,
jó volt-e a
kisfiúcska?
Ha jó volt a kisfiúcska,
ne csípd meg őt,
vak varjúcska!

népköltés

l r t d m n p k v b g f h
c cs s sz

Süssünk, süssünk valamit

Süssünk, süssünk valamit,
Azt is megmondom, hogy mit:
Lisztből legyen kerekes,
Töltelékes, jó édes.

Sodorva, tekerve,
Túróval bélelve,
Csigabiga rétes,
Kerekes és édes.

népköltés

Szita, szita, sűrű szita,
ma szitálok, holnap sütök.
Hófehér kis cipót sütök.

l r t d m n p k v b g f h
c cs s sz j ly

Csíjja, csicsíjja, rózsa,
Csicsíjja, mályva!...

Gólya, gólya, gilice

...Szállj el, szállj el,
tarka kis madárka.....

...Szólj síp, szólj!...

Mély erdőn ibolya virág,
elrejt jól a boróka ág...

Egy lyukon bebújsz,
két lyukon kibújsz,
mikor gondolod, hogy bebújtál,
már ki is bújtál.

l r t d m n p k v b g f h
c cs s sz j ly ty

Pontyos

Meditál a ponty poronty,
feje búbján nőne konty.

Pontyra konty?

Pont a pontyra konty.

D. Szász Blaskó Márta

Ej mi a kő! tyúkanyó, kend
a szobában lakik itt bent?.....

Kutyatár, kutyatár,
Kutyafülű Aladár.....

pöttyös katicabogár
hajnali pitymallat
pitypangos mező

l r t d m n p k v b g f h
c cs s sz j ly ty ny

Ahány ház, annyi szokás.
Ki korán kel, aranyat lel.

Tiszta fényes születésem,
lucskos, sáros temetésem.

Téli fák

Nem fáztok ti téli fák,
Mikor meztelen az ág?
Eldobtátok a nyári zöld
S az őszi aranyruhát?

Ejnye, ejnye téli fák,
Ez aztán a furcsaság:
Hideg télben levetkőztök,
Nyáron viseltek ruhát!

Zelk Zoltán

l r t d m n p k v b g f h
c cs s sz j ly ty ny gy

Kendermagot talált
a veréb, s így csarált:

„Egyedem,
begyedem,
megegyem?

Ne egyem?

Jó vón zsákba szedni,
holnap elővenni!

„Egyedem,
begyedem,
betegyem?

Kivegyem?

Ej, első a hasam,
éljünk ma urasan!

Egyedem,
begyedem,
ne, begyem,
ne legyen!”

l r t d m n p k v b g f h
c cs s sz j ly ty ny gy
z zs

Nyári rajz (részlet)

Hogy láttam? Elmondhatom.
De jobb lesz, ha lerajzolom.

Megláthatod te is velem,
csak nézd, csak nézd a jobb kezem.

Ez itt a ház, ez itt a tó,
ez itt az út, elénk futó,
ez itt akác, ez itt levél,
ez itt a nap, ez itt a dél
ez a borjú, lógó fülű,
hasát veri a nyári fű.

Nemes Nagy Ágnes

Zsipp-zsupp, kender zsupp...
Hátamon a zsákom, zsákom...